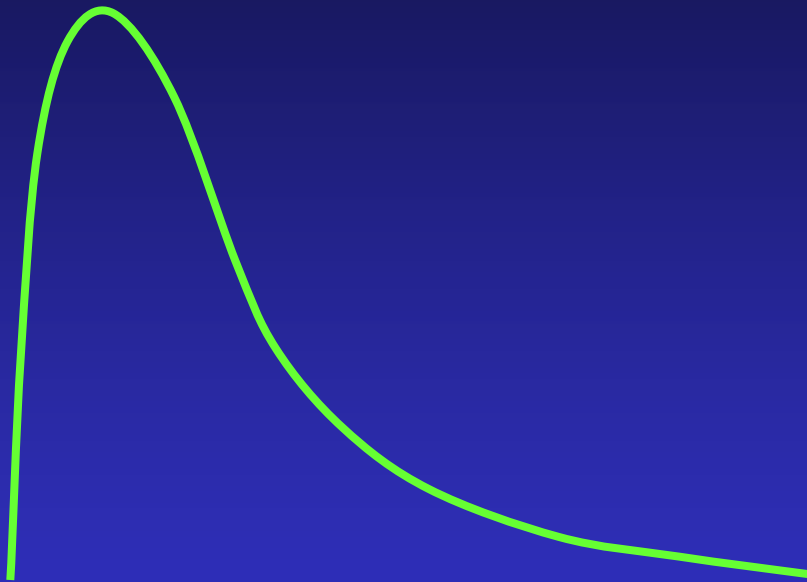

Algemene kennis over farmacokinetiek (PK)

- C_{max} ,
- klaring,
- V_d ,
- halfwaardetijd,
- AUC,
- biologische beschikbaarheid,
- proteïnebinding

Wat is dit jargon ?

Is dit belangrijk voor mij ?

Algemene kennis over farmacokinetiek (PK)

- C_{max} ,
- klaring,
- V_d ,
- halfwaardetijd,
- AUC,
- biologische beschikbaarheid,
- proteïnebinding

Let us travel together !!

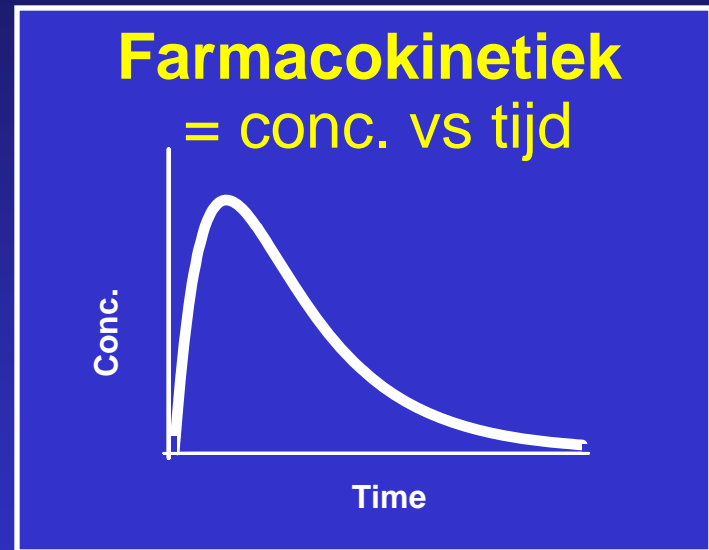
Wat is farmacokinetiek ?

- " wat het lichaam met het geneesmiddel doet "
- het lot van het geneesmiddel doorheen de verschillende stadia
  - Absorptie
  - Distributie
  - Metabolisme
  - Uitscheiding
- concentratie van het geneesmiddel en zijn metabolieten in het lichaam in de loop van de tijd

Wat is farmacokinetiek ?

- " wat het lichaam met het geneesmiddel doet "
- het lot van het geneesmiddel doorheen de stadia :

- Absorptie
- Distributie
- Metabolisme
- Uitscheiding

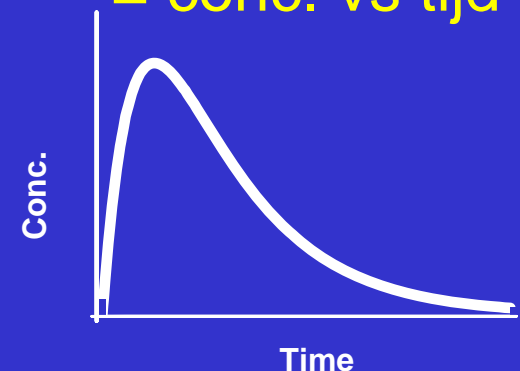
- concentratie van het geneesmiddel en zijn metabolieten in het lichaam : een koers tegen de tijd ...

Wat is het belang van PK ?

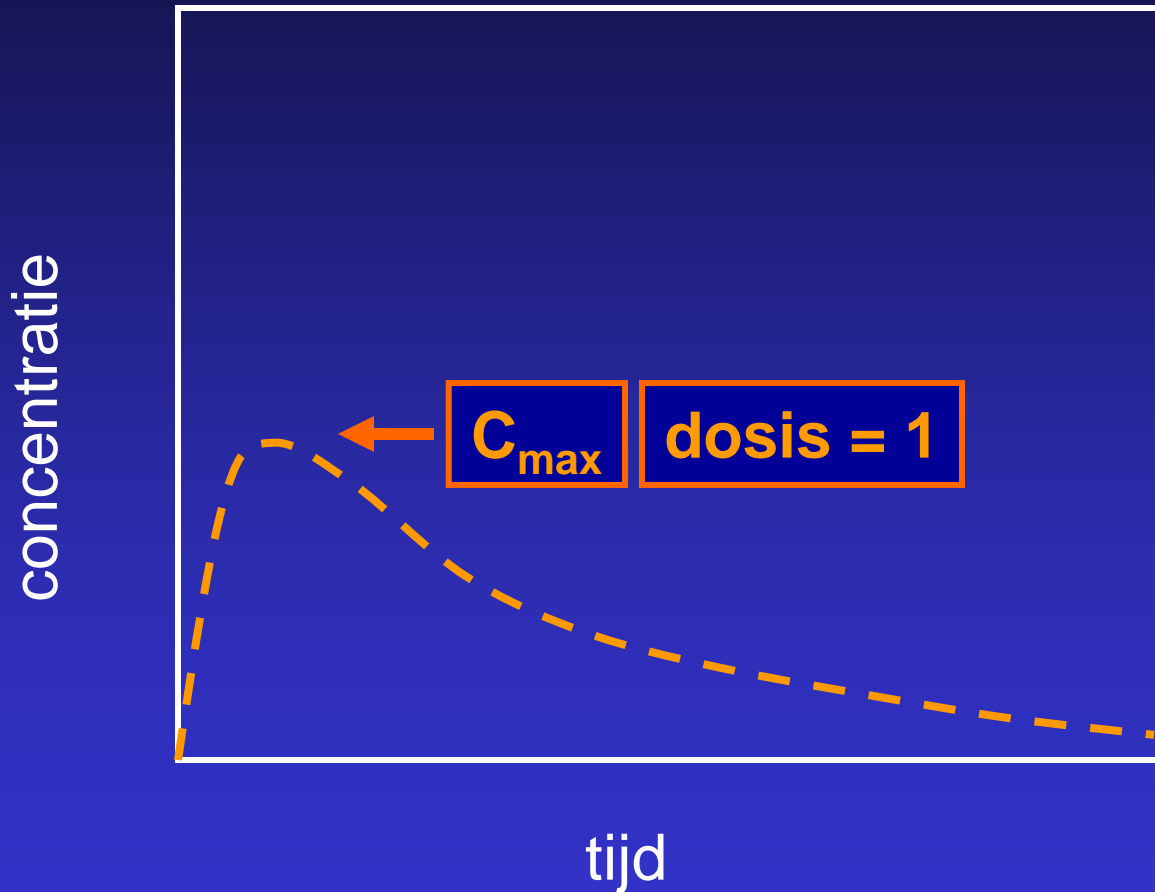
PK helpt om het geneesmiddel zo doeltreffend mogelijk te maken ...

- bereikt het middel zijn **doelwit** en wel in voldoende **hoeveelheden** ?
- en **lang genoeg** ?
- Bereikt het ook **ongewenste doelwitten** ?

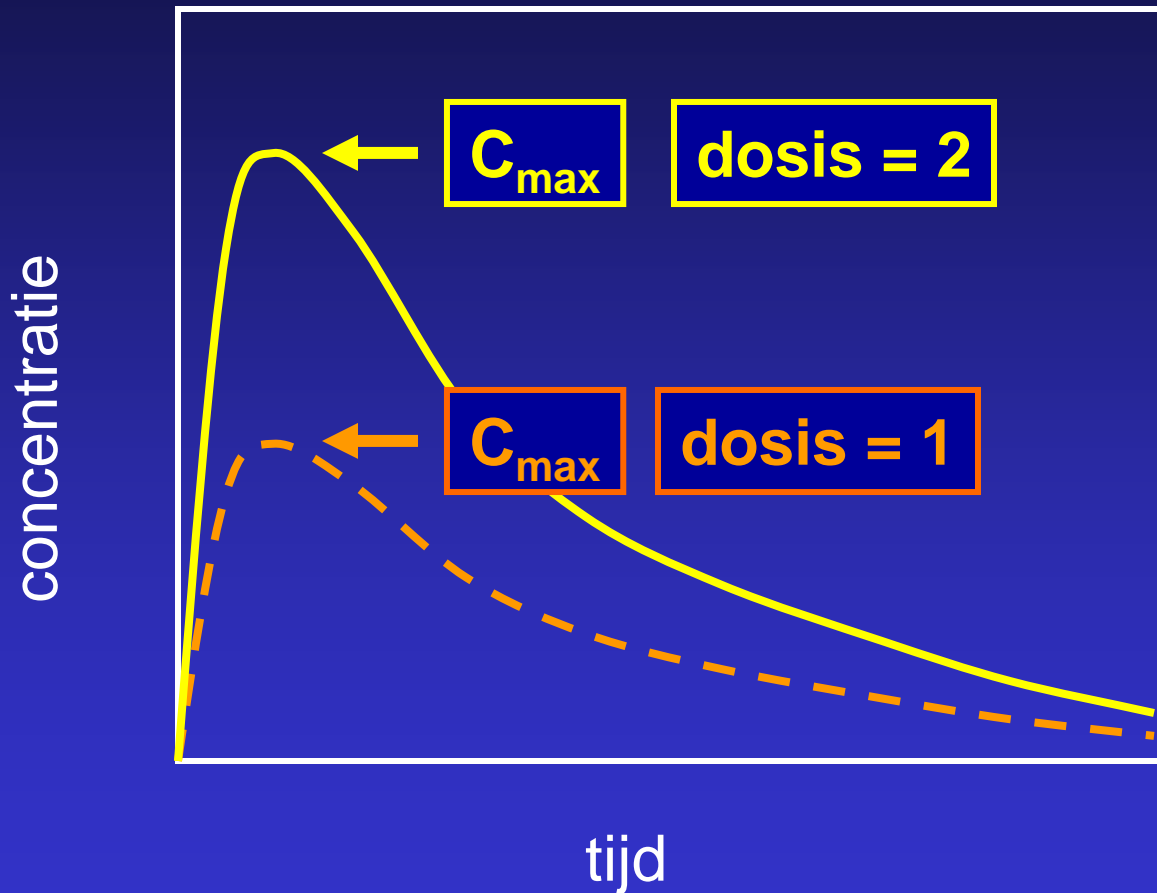
Farmacokinetiek
= conc. vs tijd

De $C_{\max}$ is de hoogste concentratie in het plasma na toediening van het geneesmiddel...

C_{max} ... is evenredig met de dosis ...

Wat is het belang van de $C_{\max}$?

- Een geneesmiddel met een (te) lage $C_{\max}$ kan inactief zijn als zijn werking concentratie-afhankelijk is
- Een geneesmiddel met een (te) hoge $C_{\max}$ kan toxisch worden als zijn toxiciteit afhankelijk is van de $C_{\max}$ wat NIET altijd het geval is ...!
- Daarom moet u de dosis aanpassen om de meest optimale $C_{\max}$ te verkrijgen !

Klaring (Cl)

Geëlimineerde hoeveelheid per tijdseenheid

$\rightarrow C_o < C_i$

De snelheid waarmee het geneesmiddel geëlimineerd wordt is afhankelijk van :

- de bloedcirculatie in het eliminerend orgaan (Q)
- de hoeveelheid geneesmiddel die het orgaan kan extraheren (E)

→ De klaring is bijgevolg $Q \times E$ (= L/u of ml/min)

Waarom is de klaring zo belangrijk ?

- Een geneesmiddel met een snelle klaring zal niet lang in het lichaam blijven ... en vereist dus één of meerdere toedieningen ...
- Een geneesmiddel kan echter ook een trage klaring vertonen omdat het zich aan proteïnen bindt en bijgevolg minder beschikbaar is (zie verder ...)
- Als de klaring tijdens de behandeling daalt (of abnormaal laag is bij het begin van de behandeling), zal de patiënt een overdosering krijgen !!

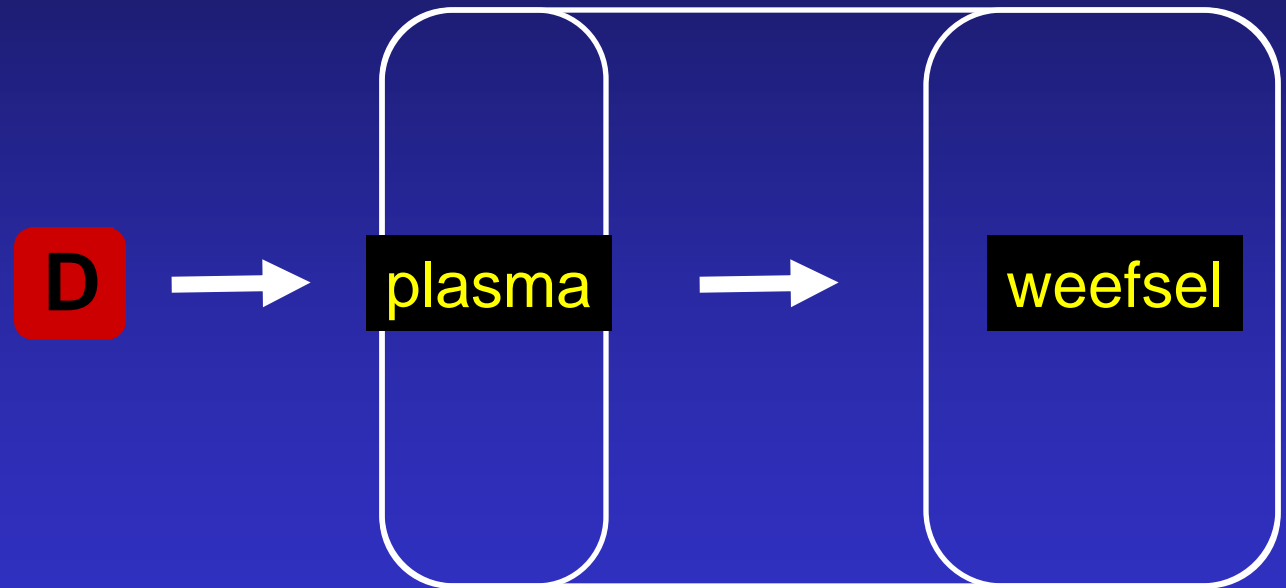
Verdelingsvolume (V_d)

- Kwantificeert op welke wijze het geneesmiddel de verschillende delen van het lichaam bereikt
- Geeft het verband weer tussen de geneesmiddelconcentratie in het bloed en de hoeveelheid toegediend geneesmiddel (= dosis)

$$V_d = \text{Dosis} / \text{serumconcentratie}$$

Wat is V_d ?

U moet het lichaam zien als een "zak" met compartimenten waarin u het geneesmiddel dropt ...

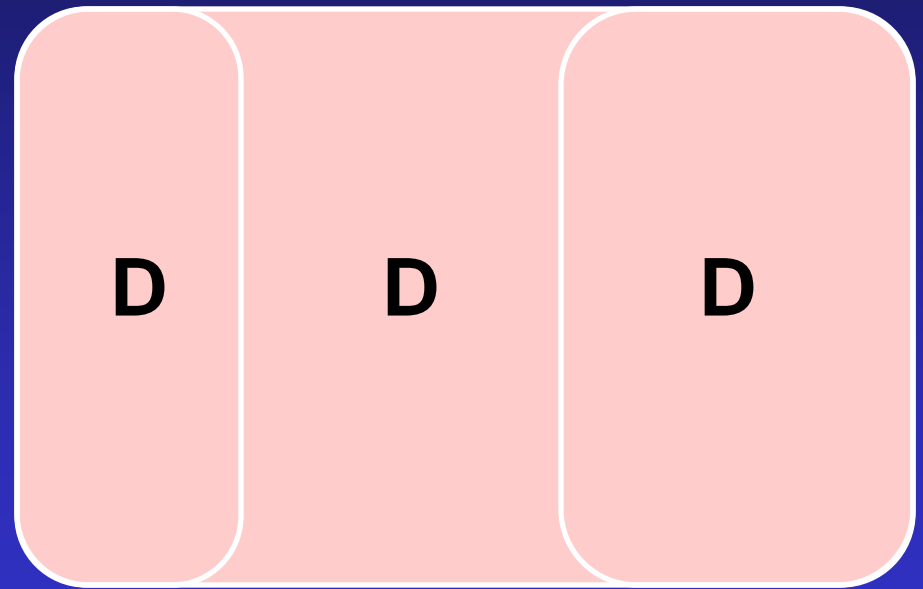

Wat is V_d ?

Hoe verspreidt het geneesmiddel zich doorheen het lichaam ...

$$V_d = 1 \text{ L/kg}$$

$$C_{\max} = \text{dosis} / \text{gewicht}$$

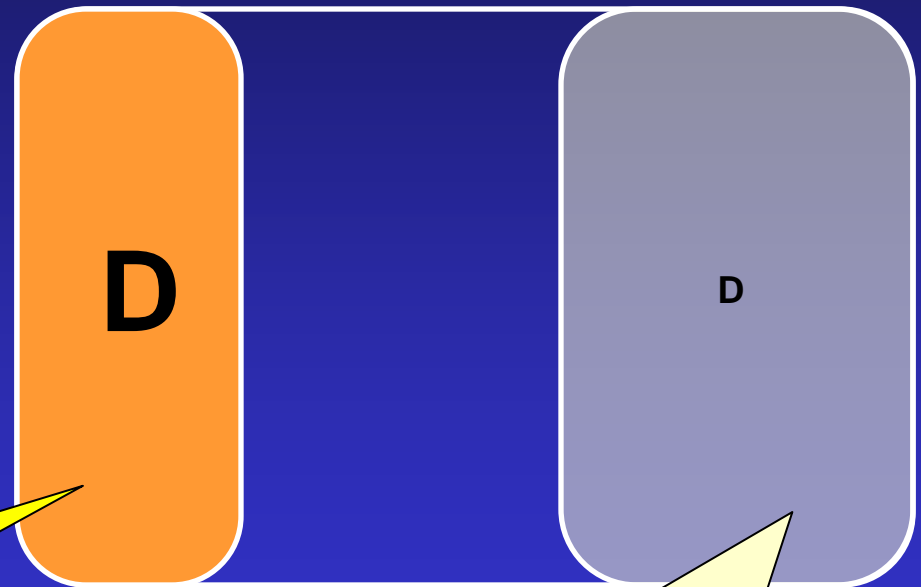

serumconcentratie = weefselconcentratie

Wat is V_d ?

Als het geneesmiddel enkel het plasma en het extracellulair vocht bereikt ...

$V_d < 1 \text{ L/kg}$
 $C_{\max} > \text{dosis /gewicht}$

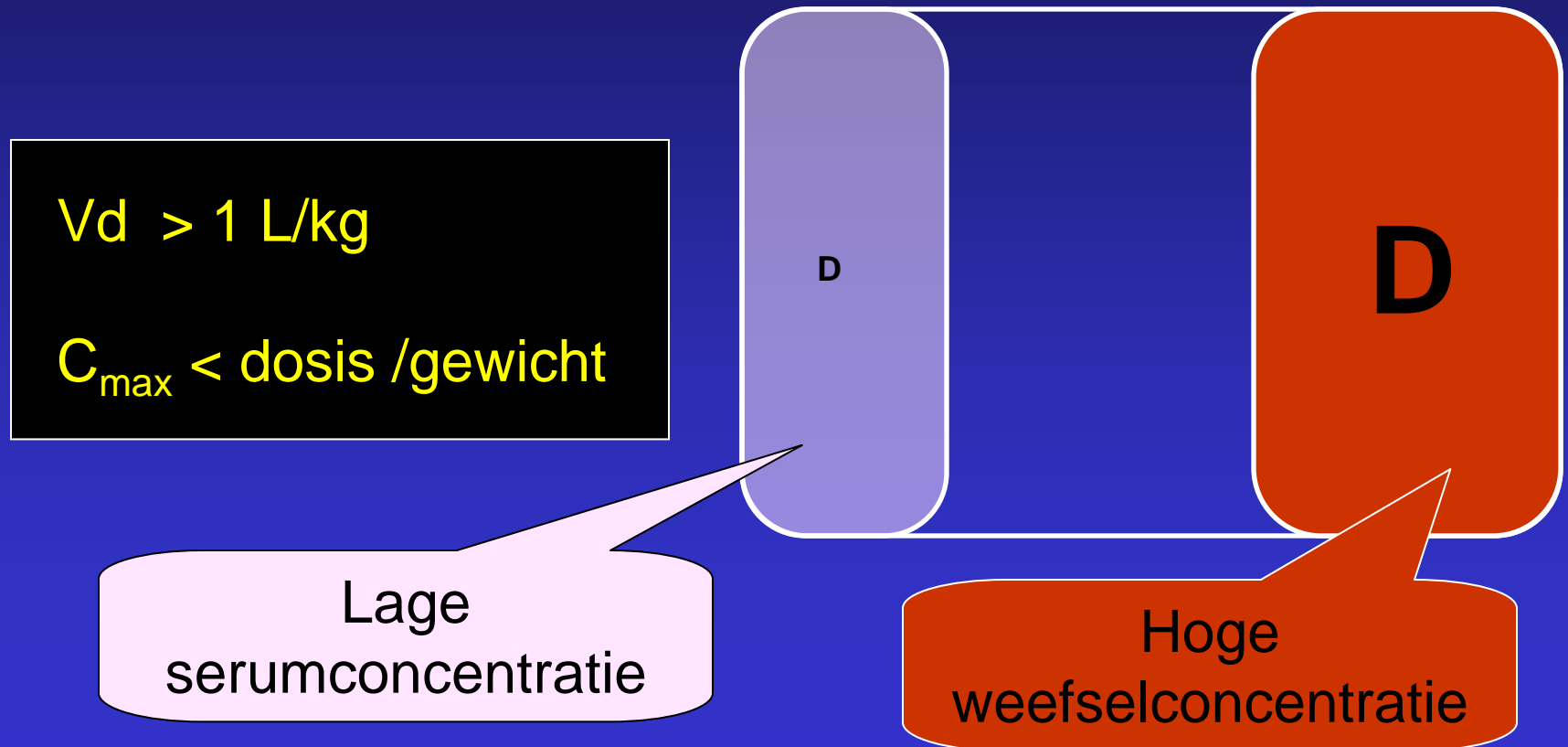

Hoge
serumconcentratie

Weinig of geen
weefselconcentratie

Wat is V_d ?

Als het geneesmiddel zich in de weefsels opstapelt ...

Enkele typische verdelingsvolumes van antibiotica

	L/kg
• dicloxacillin (enkel serum)	0.1
• gentamicin (serum + extracellulair vocht)	0.25
• ciprofloxacin (lichaamsvocht + matige weefselopstapeling)	1.8
• azithromycine (uitgesproken weefselopstapeling)	31

Wat is het klinisch belang van het V_d ?

- Een geneesmiddel met een lage V_d zal hoge initiële serumconcentraties hebben maar zal de weefsels niet bereiken...
- Een geneesmiddel met een hoge V_d zal lage initiële serumconcentraties veroorzaken ...
  - ligt de oorzaak bij de patiënt, dan zal er een hogere dosis van het geneesmiddel toegediend moeten worden (vb. brandwondenpatiënten)
  - ligt de oorzaak bij het geneesmiddel, dan kunnen de serumspiegels subtherapeutisch worden

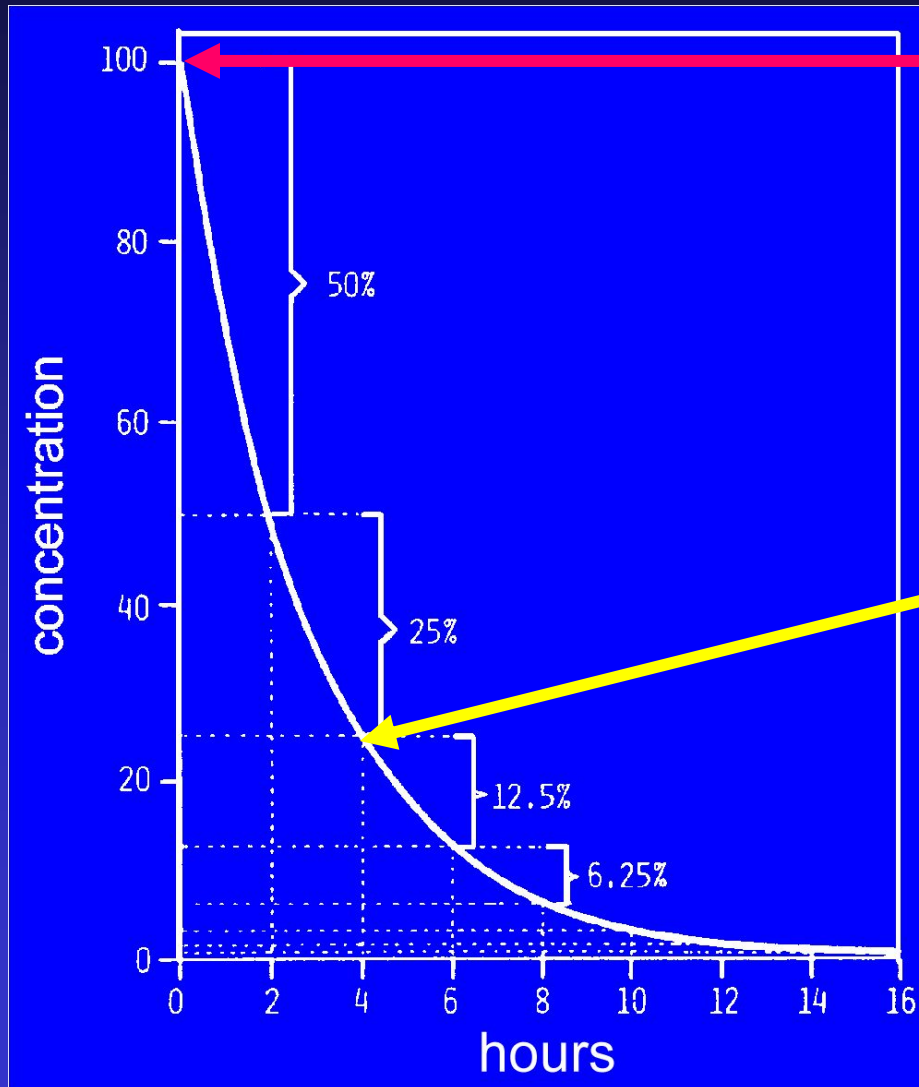
Halfwaardetijd ($t_{1/2}$)

- Onder halfwaardetijd verstaan we de tijdsduur die nodig is om de concentratie tot de helft van zijn oorspronkelijke waarde te reduceren
- Deze parameter is eenvoudig op te meten (enkele bloedstaaltjes afnemen volstaat...)

MAAR ...

- Het blijft een **secundaire** farmacokinetische parameter omdat deze parameter afhankelijk is van de klaring EN het verdelingsvolume

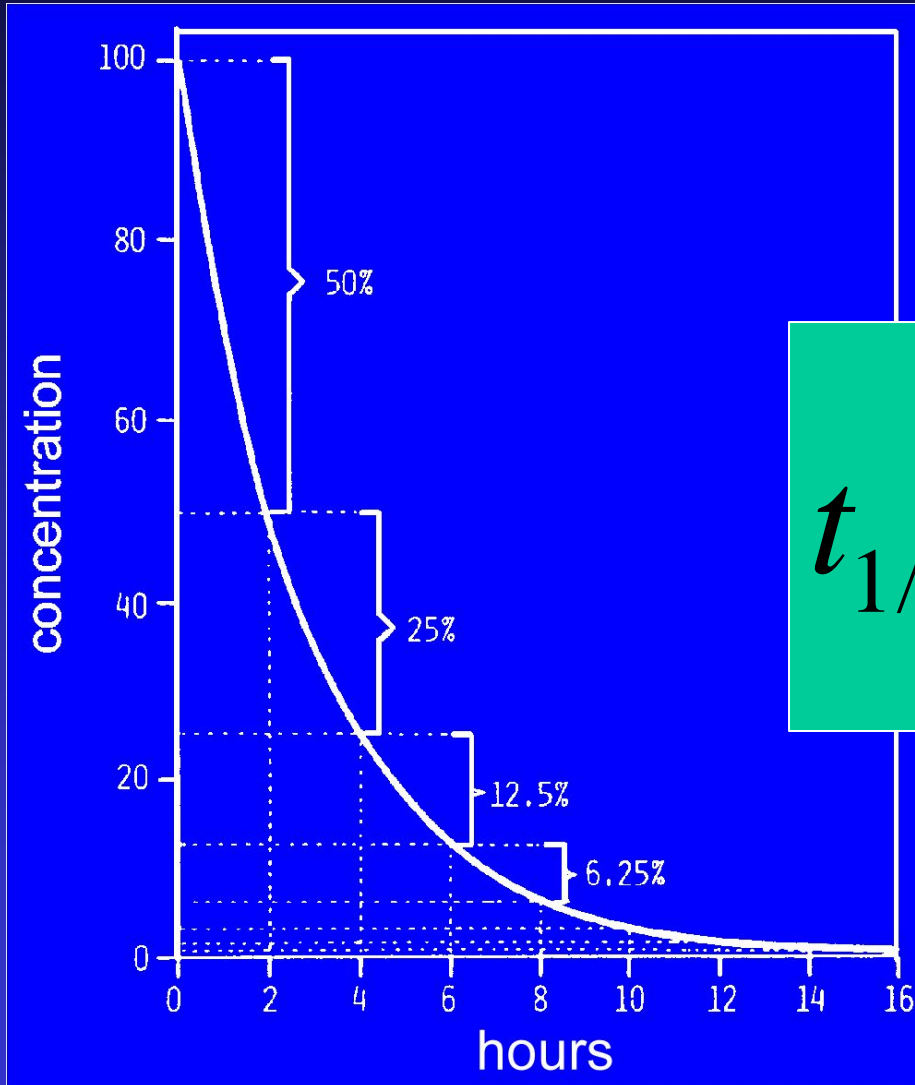
Waarom is de halfwaardetijd slechts een secundaire parameter ?

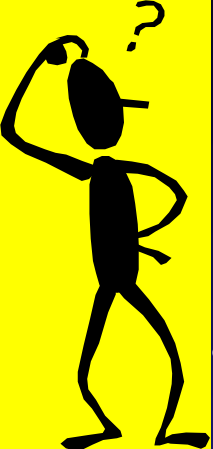
U begint vanaf hier,
maar ...
dit is $C_{\max}$,
d.w.z. $\text{Dosis} / \text{Vol}_{\text{dis}}$

En u volgt een dalende
lijn, welke bepaald is
door de eliminatiegraad
van het geneesmiddel,
m.a.w. de totale
lichaamsklaring

Waarom is de halfwaardetijd slechts een secundaire parameter ?

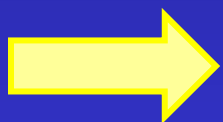

$$t_{1/2} = \frac{0.693 \cdot Vd}{CL}$$

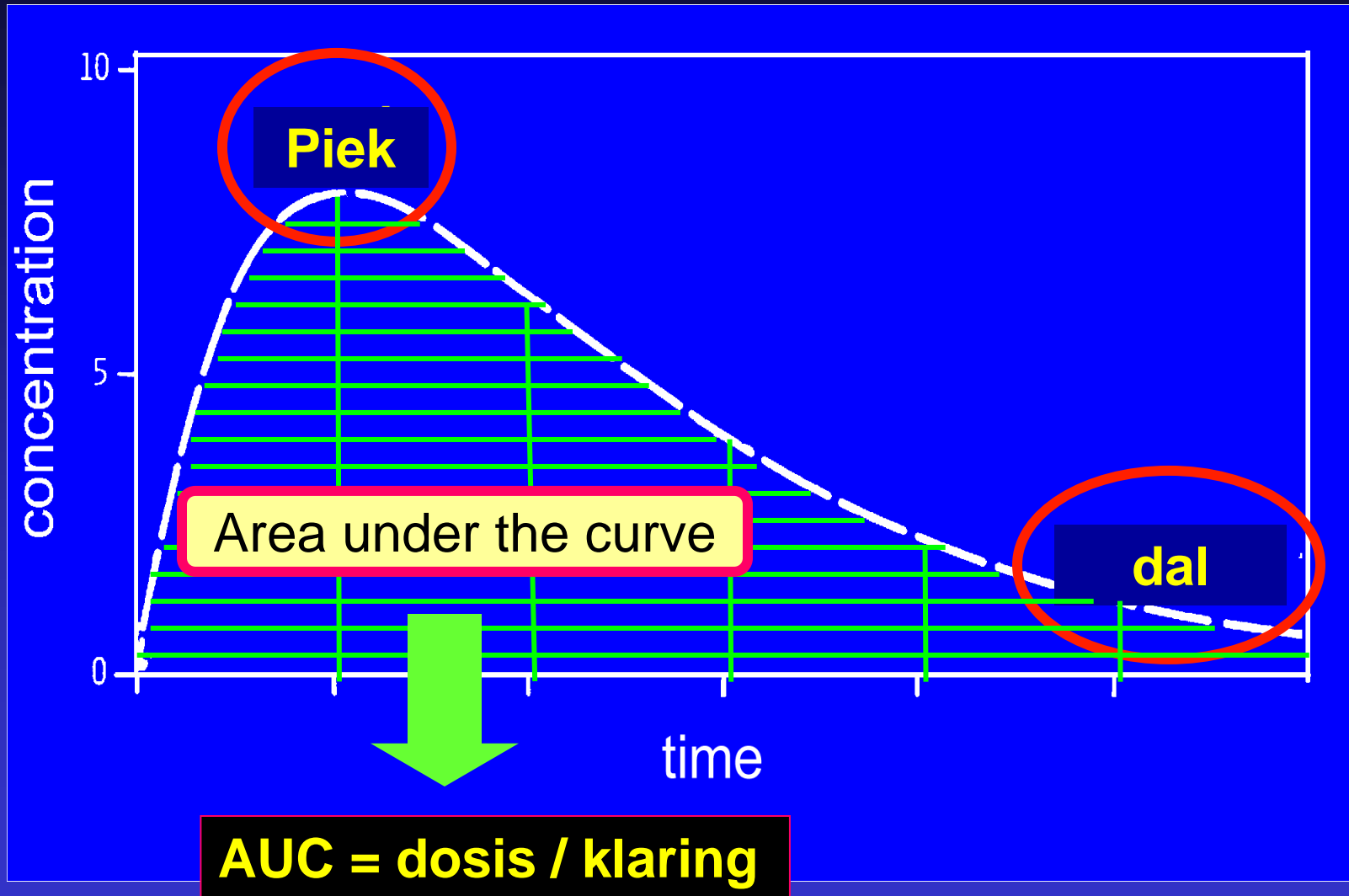
Wat kan de clinicus uit de halfwaardetijd aflezen?

- U krijgt directe informatie over de manier waarop de serumconcentratie daalt in de loop van de tijd ... en een voorafbepaalde drempel bereikt ... als u de C_{max} kent (= uw startpunt)
- Snelle, praktische vergelijkingen tussen geneesmiddelen ... als ze hetzelfde V_d hebben ...

U kan β -lactams onderling vergelijken wat betreft de halfwaardetijd, ...
MAAR bvb. β -lactams (laag V_d) en azithromycine (hoog V_d) kunnen NIET met elkaar vergeleken worden !

Area under the curve (AUC)

Area under the curve (AUC)

- Wordt bepaald door :
  - een parameter die rechtstreeks gelinkt is aan een medische beslissing: **de dosis van het geneesmiddel**
  - een parameter die gelinkt is aan het geneesmiddel EN de patiënt: **de klaring ...**
- De waarde is afhankelijk van de gekozen toedieningswijze ...
- Nuttig om de totale blootstelling aan het geneesmiddel vast te stellen

24u-AUC / MIC van fluoroquinolonen (p.o.)

Geneesmiddel (mg/24h)	Dosering (mg/L x h)	24h-AUC
--------------------------	------------------------	---------

norfloxacin	800	14 ^{*, #}	laag bij ↑ MIC
ciprofloxacin	500	12 [*]	
ofloxacin	400	31 to 66 ^{*, +}	
levofloxacin	500	47 [*]	Veel beter!!
moxifloxacin	400	48 [*]	

* US prescrib. inf. (adult of 60 kg) of NOROXIN®, CIPRO®, FLOXIN®, LEVAQUIN®, and AVELOX®

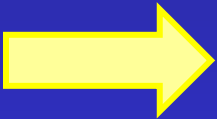
literature data

+ first dose to equilibrium

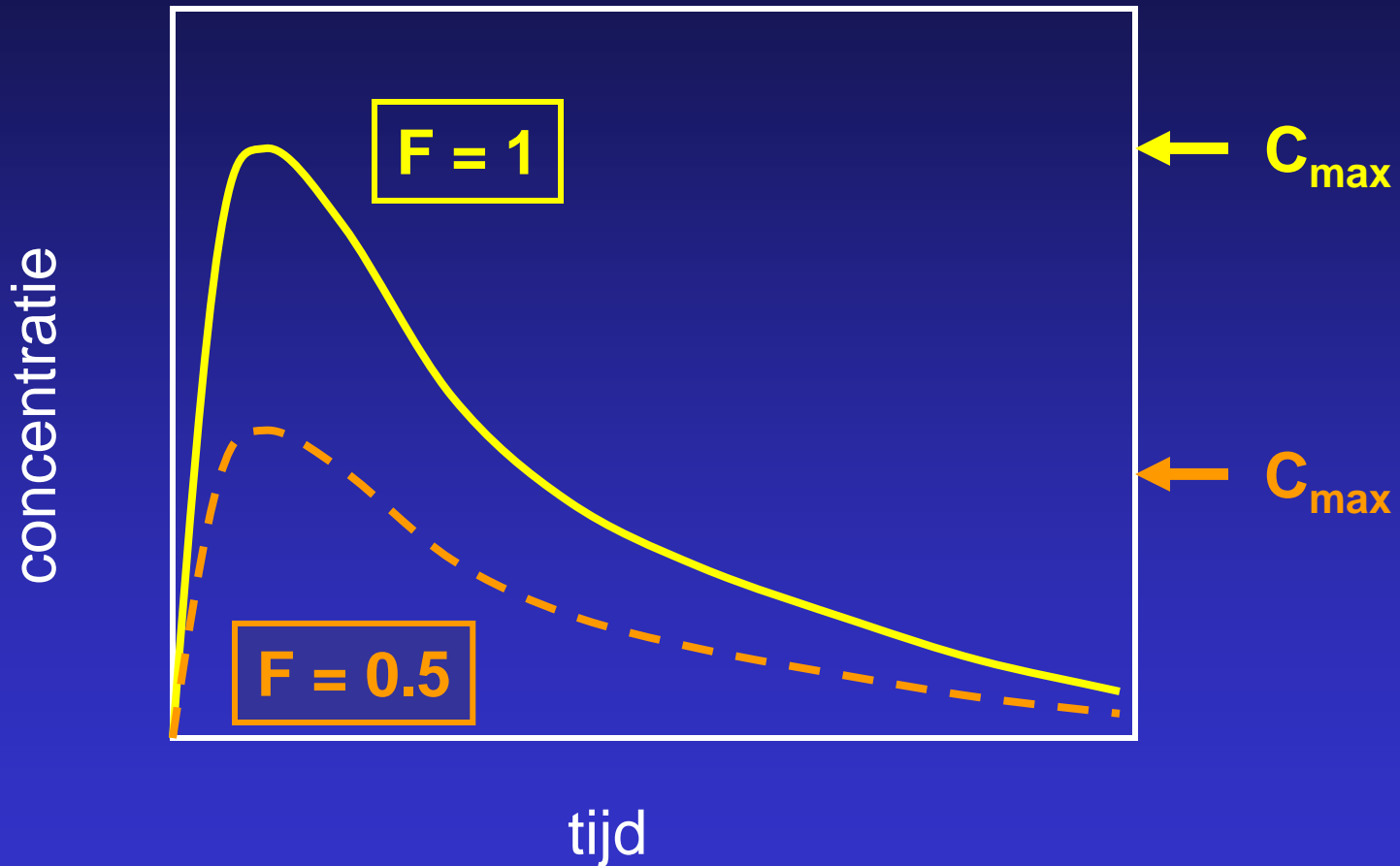
Biologische beschikbaarheid

- Kwantificeert de **ABSORPTIEGRAAD** vanuit de plaats van toediening **naar het bloed**
- word gemeten door de orale toediening (of een andere toedieningswijze) te vergelijken met intraveneuze toediening

Een gebrekkige biologische beschikbaarheid vermindert zowel de $C_{\max}$ als de AUC ... waardoor de effectiviteit sterk afneemt !!!

Een lage biologische beschikbaarheid (F) reduceert de C_{max} en de AUC

Fluoroquinolonen : biologische beschikbaarheid (p.o.) en C_{max}

Geneesmiddel	Dosering (mg/24h)	B.B. (%)	C_{max} (mg/L)
norfloxacin	800	~ 35	2.4 *
ciprofloxacin	500	~ 70	2.4 *
ofloxacin	400	~ 95	3-4.5 *, +
levofloxacin	500	~ 99	5-6 *, +
moxifloxacin	400	~ 90	4.5 *

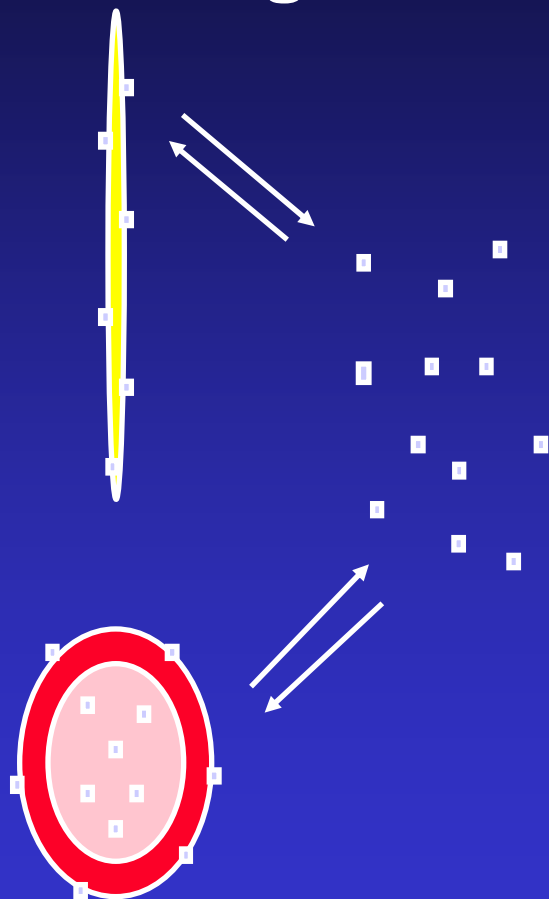
* US prescrib. inf. (adult of 60 kg) of NOROXIN®, CIPRO®, FLOXIN®, LEVAQUIN®, and AVELOX®

+ first dose to equilibrium

Proteïnebinding: meestal is het het de vrije fractie van het geneesmiddel die actief is ...

Intravasculair gebied

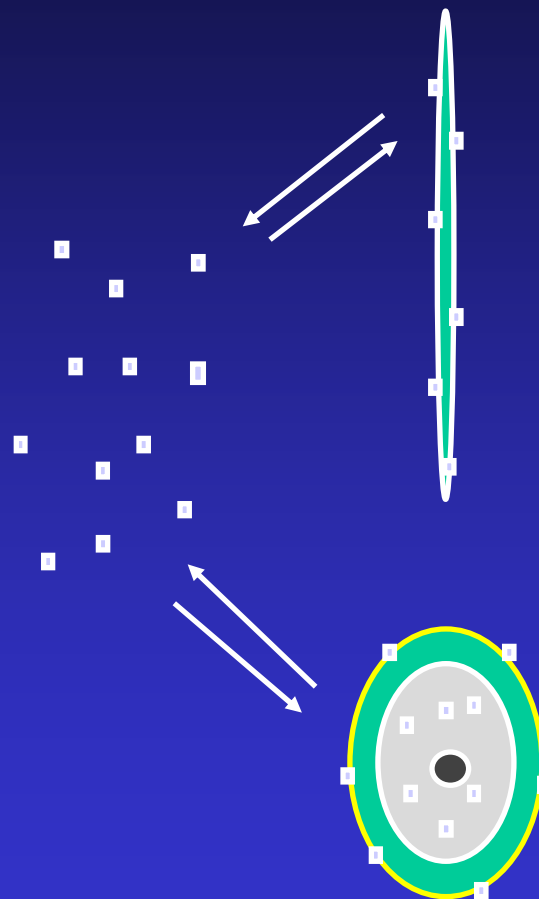
plasma
proteïne
binding

Binding met
bloedcellen,
diffusie in
bloedcellen,
binding met
intracellulair
biologisch
materiaal

Extravasculair gebied

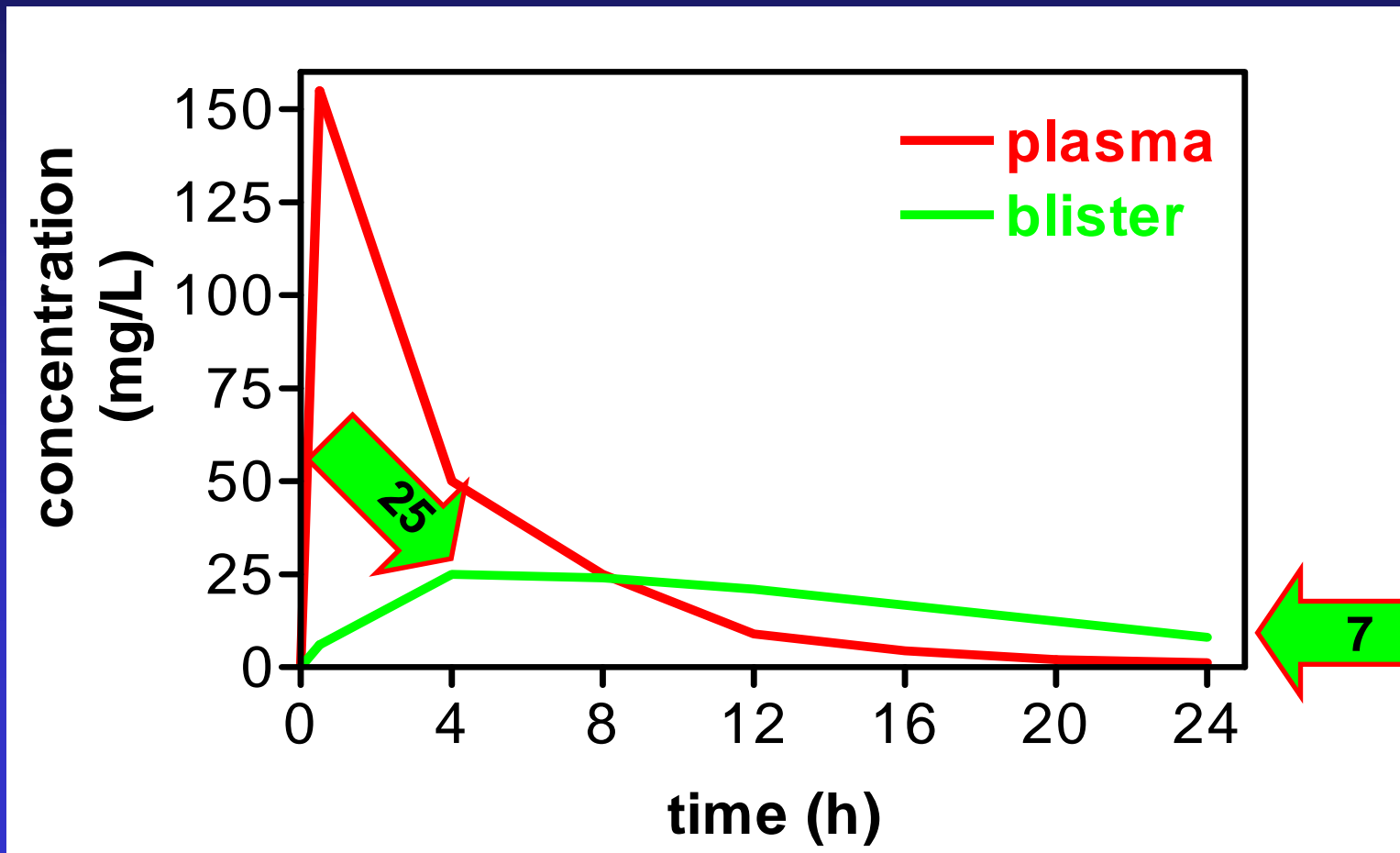
Binding met
extracellulair
biologisch
materiaal

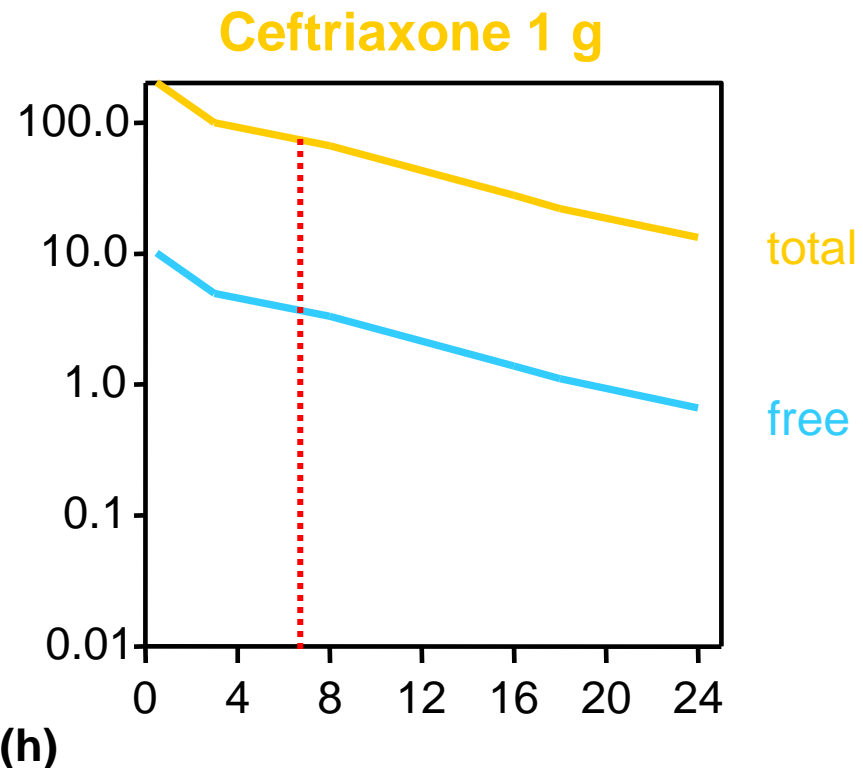
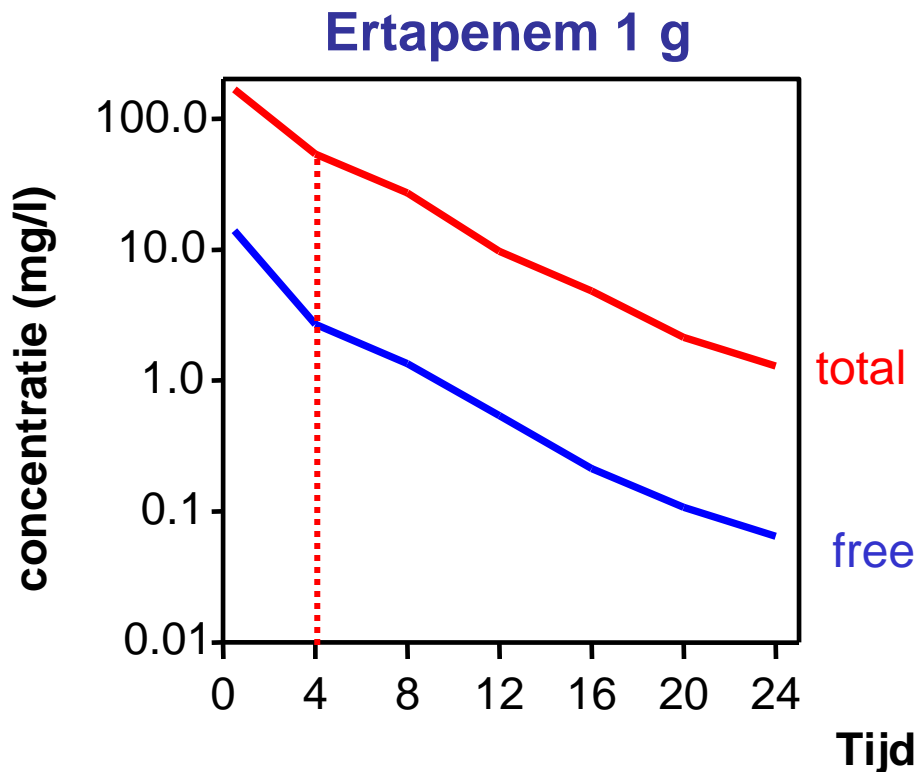
Binding met
weefselcellen,
diffusie in
weefselcellen,
binding met
intracellulair
biologisch
materiaal

Proteïnebinding verhindert en vertraagt de diffusie van het geneesmiddel ...

De TOTALE geneesmiddelconcentratie van ertapenem (een β -lactam met hoge proteïnebinding) in het plasma en in vochtblaasjes na 3 dagen behandeling

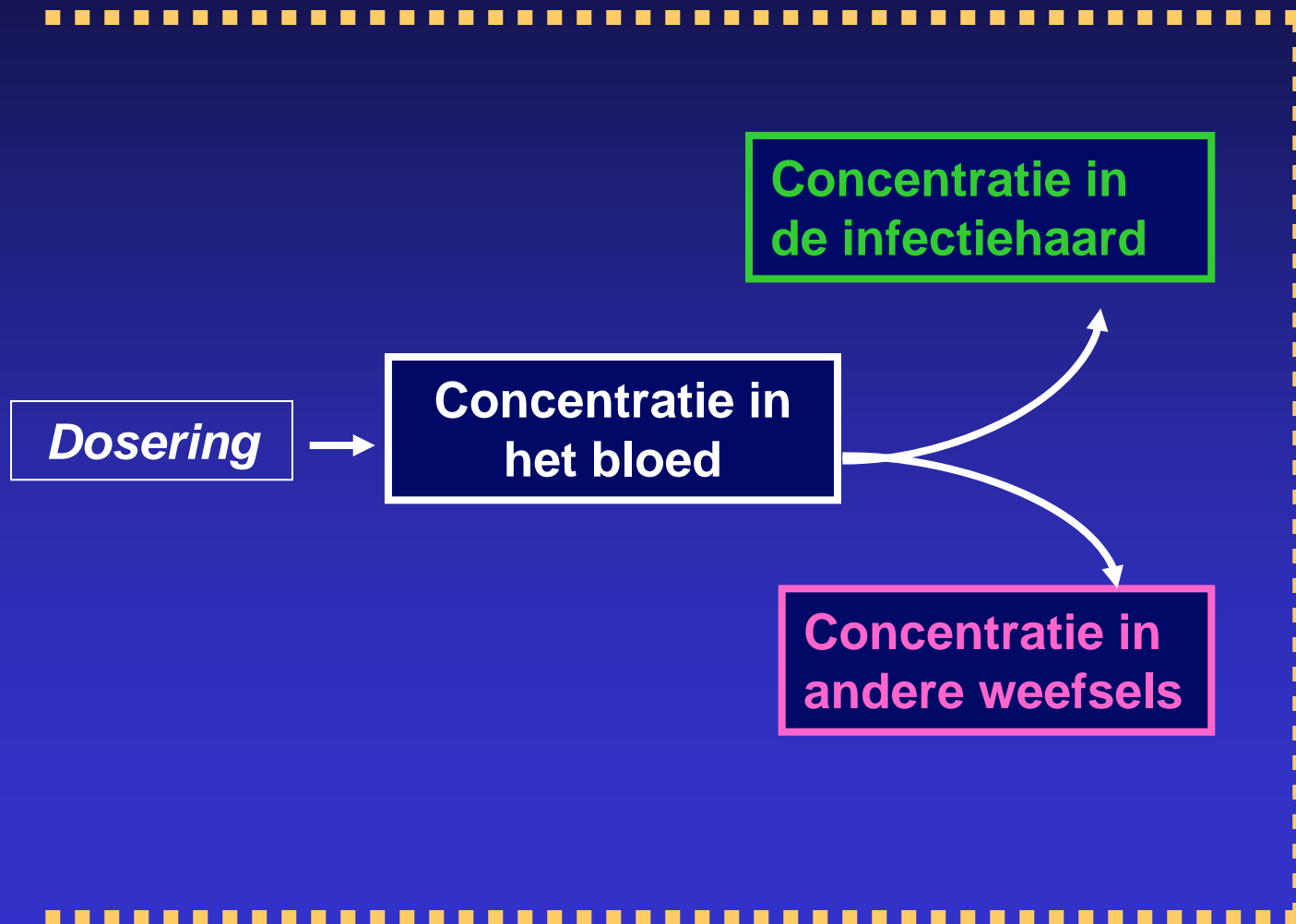
Maar proteïnebinding verlengt ook de halfwaardetijd ...

ceftriaxone data: Paradis *et al*, AAC 1992, 36: 2085-2092
Perry & Schentag, Clin Pharmacokinet. 2001, 40: 685-694

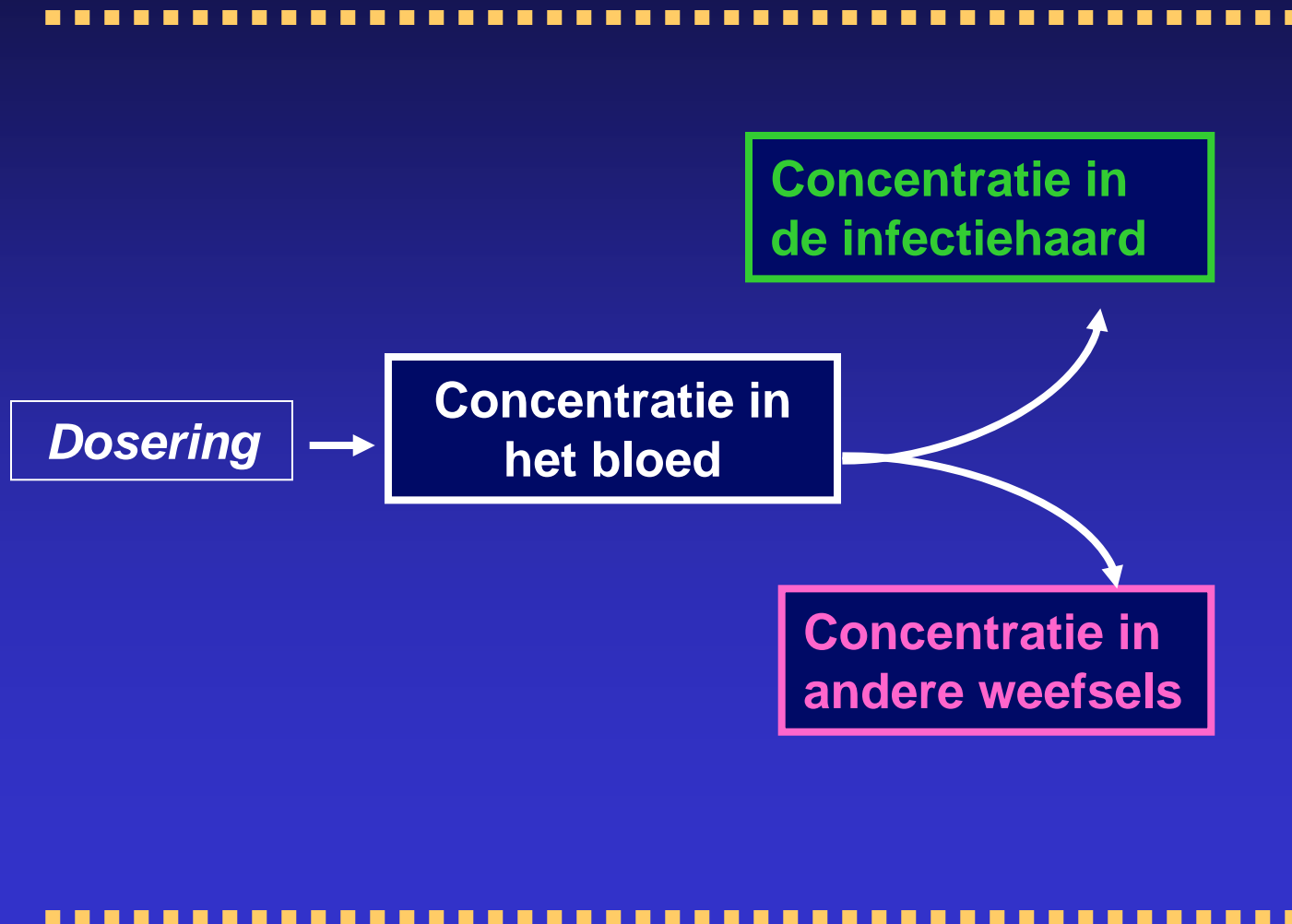
Zover staan we ...

Farmacokinetiek

Zover staan we ...

Farmacokinetiek

Nog mee ?

Sectie 3A